

PRZEDPŁATA:

W Radomiu bez
odnoszenia:
Rocznie rb. 4, pół-
rocznie rb. 2,
Kwartalnie rb. 1.

Pocztą:
Rocznie rb. 5, pół-
rocznie rb. 2 kop. 50,
kwartalnie
rubli 1 kop. 25.

Rękopisy
bez zastrzeżeń
nie zwracają się.

OGŁOSZENIA:

Na tej stronie:
za wiersz wiersz
wy lub jego miejsce
40 kopiejek.

**Nekrologi, Reklamy,
Nadesłane:**
za wiersz petirowy
lub jego miejsce
15 kopiejek.

**Ogłoszenia
zwyczajne:**
pierwszy raz 8 kop.,
następne po 5 kop.,
za wiersz petirowy
lub jego miejsce.

Gazeta Radomska

WYCHODZI W ŚRODY I SOBOTY.

Redakcja i Administracja otwarta codziennie, prócz niedziel i świąt, od godz. 10-ej rano do 3-ej popołudnia.

Adres Redakcji i Administracji: ulica Kościelna, dom W-go Zawistowskiego.

UKAZ NAJWYŻSZY.

Petersburg, 18-go. (T. A. R.) Dnia 4-go stycznia Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna Ksenia Aleksandrowna powiła Syna, któremu nadano imię Nikita. Rozkazujemy, ażeby Nowonarodzony Książę Krwi Cesarskiej, w myśl przysługującego Mu, jako Prawnikowi Cesarza, tytułu, we wszystkich wypadkach, gdzie należy, nazywany był Jego Cesarską Wysokością.

D. 18 b.m. o g. 8 m. 23 r. pociągiem pośpiesznym kolei Petersburskiej wyjechał do Petersburga Warszawski Jenerał-Gubernator i dowódca wojsk Okręgu Warszawskiego, jenerał-adjudant J. O. książę Imeretyński. Przy odjeździe zebrał się w salonie Dworskim liczni przedstawiciele władz cywilnych i wojskowych.

J. O. Książę zajął miejsce w nowym wagonie dyrektorskim kolei Nadwiślańskiej, umieszczonym na końcu pociągu.

W orszaku J. O. Księcia wyjechał: kamerjunker M. E. Jacewski, starszy urzędnik do szczególnych poruczeń przy Warsz. Jenerał-Gubernatorze i pomocnik referenta kancelarii Warsz. Jenerał-Gubernatora, Iwanow.

Pobyt J. O. Księcia w Petersburgu ma potrwać około 4 tygodni.

Oświetlenie elektryczne Radomia.

W poprzednim numerze podzielił się z czytelnikami wiadomością o Najwyższym zatwierdzeniu koncesji na oświetlenie elektryczne ulic naszego miasta, obecnie pośpieszamy z zakomunikowaniem główniejszych warunków, na podstawie których magistrat zawarł umowę z rosyjskim Towarzystwem elektrycznym „Union”, mającym swą siedzibę w Petersburgu.

Przedewszystkiem Towarzystwo zobowiązuje się wybudować na swój koszt i ryzyko centralną stację dla eksploatacji energii elektrycznej w obrębie miasta dla oświetlenia i dla celów przemysłowych t.

j. urządzania motorów, wprawiających w ruch maszyny, warsztaty i t. p., za wyjątkiem jednak telegrafów, telefonów i tramwajów. Ma się rozumieć, że Towarzystwo posiada monopol na dostarczanie energii elektrycznej przez cały czas trwania koncesji, wydanej na 38 lat, miasto jednak zastrzega sobie prawo wykupu i przed upływem terminu koncesyjnego: po upływie 20 lat całe przedsiębiorstwo może w każdej chwili stać się własnością miejską, magistrat jednak obowiązany jest powiadomić o tem Towarzystwo na rok przed terminem, w jakim pragnie uczynić wykup.

Wykup odbywa się na następujących zasadach: magistrat ma do wyboru dwa sposoby — albo zwrócić Towarzystwu „Union” całkowity, wyłożony przez Towarzystwo kapitał lub też skapitalizować na 5% przeciętny czysty dochód, otrzymany przez Towarzystwo w ciągu pięciu ostatnich lat przed wykupem t. j. wypłacić sumę otrzymaną z pomnożenia przeciętnego czystego dochodu przez 20; po upływie 25 lat na 7% (mnożnik 14²/₇) i wreszcie po 30 latach — na 10% (mnożnik 10). W razie gdyby zarząd miasta uznał za korzystne dla siebie wykupić oświetlenie już po upływie 10 lat, to winien będzie zapłacić Towarzystwu 110% wartości t. j. o 10% więcej nad kapitał, wyłożony przez Towarzystwo na całkowite urządzenie, po 11 latach—109%, po—108% i t. d., aż wreszcie po latach dwudziestu na warunkach powyżej wspomnianych — przed upływem lat 10 magistrat w żadnym razie nie ma prawa dokonywać wykupu.

Monopol udzielony Towarzystwu nie przeszkadza obywatelom miasta zaprowadzać w obrębie swych nieruchomości urządzeń elektrycznych dla jakiegobądź celów.

Po za światłem elektrycznem, jakie miasto będzie dostarczało Towarzystwo, magistrat ma prawo używania i innego oświetlenia według twego uznania, gdyby jednak Towarzystwo „Union” ubiegało się razem z innymi przedsiębiorcami o dostarczanie takiego oświetlenia, to należy mu się pierwszeństwo w razie, gdyby przedstawiło jednakowe warunki z jakim bądź przedsiębiorcą.

Towarzystwo ma prawo odstąpić swój kontrakt osobie drugiej, winno jednak uzyskać na to za pośrednictwem miasta pozwolenie Rządu Gubernialnego.

Po upływie terminu koncesji, gdy całkowity interes przechodzi darmo na rzecz miasta lub przy

wykupie, Towarzystwo jest obowiązane oddać całe urządzenie zarządowi miasta bez żadnych mogących ciążyć na niem—Towarzystwie—długów, zastrzeżeń, procesów i w ogóle wszelakich zobowiązań względem osób trzecich. Maszyny i w całe urządzenie winno być w odpowiedniej ilości i we wzorowym stanie, tak, aby eksploatacja przedsiębiorstwa mogła być prowadzona dalej bez żadnej przerwy.

Jeden z punktów kontraktu zastrzega, iż cały ruchomy i nieruchomy majątek przedsiębiorstwa ma być ubezpieczonym od ognia przez Towarzystwo na imię miasta.

Towarzystwo „Union” dostarcza za sumę 6000 rub. rocznie 50000 kilowatogodzin; zapalanie i gaszenie lamp odbywać się będzie według tabeli sporządzonej przez magistrat i doręczanej Towarzystwu za pokwitowaniem;—zauważyć jednak należy, że w ogóle niema jeszcze wypracowanego ostatecznie i zatwierdzonego przez magistrat planu rozmieszczenia lamp.

(c. d. n.)

J. W.

KILKA SŁÓW

w kwestjach braku robotnika.

Do licznych środków, proponowanych na ogólnem zebraniu Spółki Rolnej w Radomiu (*), mających na celu usunięcie strat w gospodarstwach z powodu braku robotnika, przydaje nam jeszcze kilka następujących, z długoletniej praktyki poczerpniętych.

1. Wprowadzić roboty wydzielowe zamiast dziennej dla sprawiedliwego uproszczenia wynagrodzenia stosownie do ilości i jakości dokonanych robót, do sił i zdolności robotników do tych prac użytych. Naprzykład: rozręczanie gnoju za wynagrodzenie od kupki, zwłaszcza kup furowych wywożonych w ziemie dla oszczędzenia robocizny wiosennej i t. d. i t. d.

2. Godzić robotnika do każdej roboty za wynagrodzenie dzienne i wydzielowe, aby mógł ją wykonywać według potrzeby, bez certowania się z robotnikiem wtenczas, gdy się ją już dokonywa.

3. Wprowadzić sposoby ułatwiające i przy-

(*) Patrz № 6 „Gazety Radomskiej” z r. b.

54)

Pamiętnik Ex-Dziedzica,

Z DOPISKAMI

EX-PACHCIARZA,

szkice podwójną kredką

w oświetleniu *Frankla Maślanki*.

(Dalszy ciąg.)

— A twoja gospodyni pani Barbara, także ma przy odlewaniach asystować? — zauważył nagle Woś...

Intencja tych słów była tak widocznie zła liwa, że Olbrys aż się zachnął, chwycił się gwałtownie za łeb, przez co odsłoniła się do reszty łysina i zawołał:

— Okrutny!... nie masz litości... serca nie masz, tak uragać, mnie biednemu!... A zresztą... a z resztą... czy ja ci wymawiałem kiedy twoją dawną Marysię?... Możesz zapomnieć!...

Tu już wszyscy bez ceremonii śmiać się zaczęli. Woś rzywał z uciechy. Stał po cichu wyniósł się za drzwi, do swego pokoju. Tymczasem sytuacja przy bierała coraz bardziej nastroj komedyczny. Olbrys przeczł to, wstał z kłęczek, otrząsał sobie kolana, zapalił machinalnie papierosa, zaciągnął się gwałtownie, usiadł znów na łóżku w dawnej pozycji i zamilkł.

— Basia, czy Marysia—wtrącił znów Woś—wszystko jedno. Aleś ty, bratku! przed rokiem—pamiętasz?—kubek w kubek tak samo na Józic Bolewską się przysięgał... wtedy, na imieninach u Jangrotów...

— To co innego—przerwał szybko Olbrys, ale już mnie! tragicznym tonem—byłem cięty!...

— Ciętyś był? Ta—ak? motyla... A przed półtora rokiem z tą Lolą... wiesz, tą... jak się nazywała?... Takżeś był cięty?...

Olbrys pobity milczał. Aż nagle spojrzał na nas przez nieoschnięte łzy, a widząc nasze miny, nie mógł sam wytrzymać i roześmiał się także.

Woś zaraz na szyję mu się rzucił.

— Nie bądź głupi!—wołał.—Nie bądź głupi!... Gdybyś był wiedział, że wszyscy w restauracji siedziemy, byłbyś już dawno się śmiał!... A przytem byłbyś z nami zjadł prawdziwą paryską kolację, którą—mówię ci—ten szelma Staś *arte* ułożył. A wina jakie!... Nawet u Moskwa w Łęcznej takich niema!... Jak Boga kocham!...

— Odkryłem też—mówił dalej—nowego mego kuzyna Kajtusia... dusza chłop! powiadam ci. Gada o grze jak Salomon, a pije gruntownie, jakby nigdy nie... tak sobie, jakby to był szeczek pożyczkowy, co go Helenka dawniej w Kalnówce robiła. I ten drugi mądra bestja!...

— Jaki drugi?... nie nie wiem—spytał Olbrys, mimowoli zaintrygowany—także twój kuzyn?...

— Nie... Ale chłop mądry jak Metternich. Nie wiele gada, ale jak co powie, to pisz—maluj!... Wszystkie szkapy angielskie to ci tak zna na pamięć, jak ja moje cieleta po tym holenderskim byczku, co to w rów wpadł i nogę złamał!...

— O! oh! wtrącił Olbrys, już porwany wymową—nie wiedziałem, że twój holender nogę złamał... Toś miał szkodę!...

— Bagatel! Stary Myszewski mówi, że takiego

stadnika, to za granicą i za sześćset talarów nie dostanie... Stary się na bydle zna!... A tu musiałem kazać owczarzowi dorząć i już!... aż mi się na płacz zbierało... Tyle, że Maślanka—pocziwy!—wynalazł jakiegoś żydka, co mi dał po dwa i pół grosza za żywą wagę, już ze skórą... akurat prawie tylem był winien Maślance reszty za tego kasztana na odkół. Jeszcze go nie widział. Szkapa jak wrota! A chody to tylko ta!... rach-ciach-ciach!... rach-ciach-ciach!... jakbyś groch wiał!... Tylko pięć rubli dołożył i kasztan już cały mój!...

— Chwała Bogu, że choć to—zakonkludował Olbrys.

Ale zaraz głęboko westchnął, wspomniawszy na los nieszczęśliwy i rzekł z ogromnym smutkiem:

— Mój Jezusinku! Właśnie tak sobie układał, że jakby Zosia... tobym był dla niej czwórkę kasztanów sprzął i od ślubu ją powiozł!... A Wawrzyn na koźle z Janem, obydwaj w piaskowej liberji z szamerunkiem!... Niedoczekanie moje!...

Nie dał mu Woś dalej się w czarnych myślach zatapiać i przerwał:

— Co tam! Było, nie było. Weź kamizelkę!...

I podał mu kamizelkę ze stolka. Olbrys machinalnie wciągnął, zegarek włożył jak należy i zapiał się. Woś tymczasem podał mu i surdut. Olbrys tak samo wciągnął i surdut pomacałszy zaraz po kieszeniach, czy nie wypadło. Potem do lusterka poszedł i zaczesił łysinę, zaciągając umiejętnie pożyczkę z włosów od lewego ucha ku prawemu. Kiedy skończył, odwrócił się ku nam, wzrokiem jakby pytając, co ma być dalej. Woś rzekł:

(d. c. n.)

śpieszające roboty. Naprzykład: krajanie słomy podściółkowej, w celu łatwiejszego i prędszego nakładania jej na wozy i rozrzućania i t. d. i t. d.

4 Uwzględnić różnicę między utrzymaniem, a wynagrodzeniem robotnika. Boć przez utrzymanie usposabia się robotnika do pracy, a wynagrodzeniem zainteresowuje się go do niej; Naprzykład: po większej części służba pobiera za małą pensję, a przez to nie przywiązuje się do miejsca, ale szuka służby lub pracy korzystniejszej. Powiększenie jednak tej pensji bez widocznego powodu, może służbę demoralizować, a u sąsiadów wzbudzić niezadowolenie. Na to sposób taki—dopłacać do pensji dotychczasowej przez kilka lat z rzędu po 2 lub 3 ruble rocznie jako wynagrodzenie za pozostawanie na miejscu i za sprawowanie się, dotąd, dopóki ta dopłata wraz z pensją nie utworzy wynagrodzenia pieniężnego uznanego za słuszne. Robotnikowi oddalonemu lub oddalającemu się, dopłaty tej z ostatniego roku nie niszczą się. Także kary drobne, ale sumienne, obracane na cele dobroczynne, potrąca się z dopłat, a nie z pensji pierwotnej, która uważana być winna za utrzymanie, a dopłata za wynagrodzenie.

5. Zaspakajać potrzeby utrzymania odpowiednio dostatnio i regularnie, aby służący miał wśród rodziny spokojne wytehnienie po pracy. Zaś pensję i przyręczone do niej dopłaty, udzielać mu chętnie, w całości i szczerze, a w terminie, lub lepiej na kilka dni przed terminem. W ten czas można opieszałem robotnikowi śmiało powiedzieć: „daję ci ochotnie i w czasie perły, dawajże mi je także tak samo“.

6. Najskuteczniej oddziaływa na chętność i poczucie obowiązkowej pracy robotnika solidność, wyrozumiałość i dobry przykład przełożonych. Nie wyrozumiały i nieumiejętny przełożony nie nauczy, nie zachęci i nie włoży do pracy robotnika nieumiejętnego i leniwego, a najlepszy robotnik, nieumiejętnie pokierowany, niesprawiedliwie traktowany i złym przykładem psuty, zniechęca się do pracy i albo staje się do niej opieszałym i niedbałym, lub opuszcza ją i szuka innej pod kierunkiem lepszego zwierzchnika. Troska więc o brak dobrych przełożonych i dozorców, również i jednocześnie jest pilną jak i troska o dobrych robotników.

Ludomił Jastrzębowski.

Radom i Okolice.

Na budowę nowego kościoła.

J. N. rub. 1.

Ofiary noworoczne.

Na korzyść Tow. Dobr. wyniosły w r. b. 203 rb.

Na wpisy dla niezamożnych uczniów do uznania redakcji.

Jan Jasiński rub. 3.

Wywłaszczenie.

Najwyższym Imiennym Ukazem z d. 6 (18) grudnia r. z. nadano miastu prawo zająć na otwarcie ulicy Michałowskiej, celem połączenia jej z ulicą Szeroką, drogą przymusowego wywłaszczenia kawałek gruntu przestrzeni ogólnej 213,75 saż. kwadr.

Szkoła wyższa rzemieślnicza.

Projekt magistratu, że miasto będzie dawało na szkołę rzemieślniczą 3000 rb. rocznie, a mieszkańcy z rozkładu drugie 3000, Ministerjum oświaty zażądało ze zmianą, polegającą na tem, że całą sumę 6000 rub. winna płacić kasa miejska jako subydjum na utrzymanie szkoły miejskiej; z powyższej sumy 6000 rub. połowa t. j. 3000 rub. winna być wypłacaną specjalnie na najem lokalu i na utrzymanie go w odpowiednim stanie. Obecnie kancelarja Warszawskiego Okręgu Naukowego nadesłała zaawizowanie, że Ministerjum Oświaty zgadza się wyjednać dla miasta bezprocentową pożyczkę skarbową w wysokości 60000 rub. na wybudowanie specjalnego szkolnego gmachu, pożyczkę tę kasa miejska ma zwrócić w 20-stu rocznych ratach po 3000 rb. każda.

Magistrat, rozpatrując na ogólnem posiedzeniu sprawę powyższej pożyczki, uznał ją za bardzo pożądaną dla miasta i niezależnie od tego wystąpił z podaniem aby szkoła rzemieślnicza (na początek tylko klasa I) była otwartą już w r. b. tymczasowo, zaum nastąpi wybudowanie nowego własnego domu w wynajętym lokalu

Koncert Włochów jaki miał miejsce 20 i 21 b. m. w sali hotelu Europejskiego, zgromadził dość liczną publiczność. Pod względem artystycznym wymaga on przy ocenie specjalnej miary: właściwszem niż estrada koncertowa miał polem pisu byłby ogródek, teatrzyk lub wogóle zakład ku zabawie publicznej służący, a to zarówno ze względu na program (charakterystyczny przeważnie) jaki sposób traktowania (buffo). Takich też popisów z przyjemnością słuchał byśmy w tymże hotelu lecz—o piętro niżej. Z wykonawców wyróżnić należy

przedewszystkiem samego impresario—p. Umberto Masiero, obdarzonego dużym głosem barytonowym, oraz p. Gioranni Masiero, drugiego tenora, który pomimo mało dźwięcznego materiału głosowego traktował rzeczy swoje czysto i muzykalnie. Pierwszy tenor, p. Painelli Gualtiero, ma głos gardłowy, przytem wymowę niewyraźną, zaś bas—p. Balbinot Pietro przy dobrem medjum i charakterze buffo zanadto szarżuje swe partje w ruchach, mimice i intonacji. Zresztą śpiew charakterystyczny (Comica) w języku obcym, w twarzym dialekcie sycylijskim, nie może robić na słuchacza wrażenia. Co do zespołu i dynamiki w śpiewie kwartetu, to były one nader udatne, szczególnie w bardzo pięknych melodjach ludowych (Addio a Napoli, Marinariello i inne)

Tak zwana „piena orchestra“ składała się z mandoliny, harmoni i gitary; wykonawcy dwóch pierwszych instrumentów wkręcali w dziedzinę sztuki *Boj.*

Zatwierdzenie.

P. Minister Finansów zatwierdził kupca tutejszego p. Stanisława Wierzbickiego na członka komitetu dyskontowego w radomskim oddziale Banku Państwa.

Z Kolei lw.-Dąbr.

— W noey z niedzieli na poniedziałek d. z. lw.-Dąbr. przeszła na własność Skarbu i przyłączoną została do dróg żelaznych Nadwiślańskich; nowozamianowany dyrektor tych ostatnich, dotychczasowy dyrektor linii lw.-Dąbr., inżynier Iwanow rozesał telegraficzny cyrkularz do wyższych urzędników kolejowych, w którym, zawiadamiając ich o swej nominacji, poleca im jednocześnie zrobić uwagę podwładnych, że przejście kolei w ręce skarbu w niczem nie pogorszy położenia tych ostatnich, iż owszem sumienne wykonywanie obowiązków nie pozostanie bez zwrócenia na siebie uwagi władzy i będzie przez zarząd dróg ocenionem według zasług.

—D. 22 b. m. wszystkim wydziałom kolei nadwiślańskich i dąbrowskiej, rozesał następującą depeszę.

„Z rozporządzenia p. ministra komunikacji na dyrektora kolei nadwiślańskich wkłada się pełnienie obowiązków zarządzającego koleją dąbrowską. Działalność rady zarządu kolei nadwiślańskich rozszerza się na koleją dąbrowską w granicach instrukcji, obowiązującej koleje skarbowe. W Radomiu pozostawia się tymczasowo oddzielny zarząd, z powierzeniem zastępcy dyrektora pewnej części pełnomocnictw dyrektora kolei połączonych, według jego uznania. Szczegóły nadesłane będą pocztą“.

Komisję do przyjęcia kolei dąbrowskiej składają pp.: inżynier Wurcel, stały członek rady zarządu kolei nadwiślańskich z ramienia ministerjum komunikacji, jako przewodniczący, Duvrais, członek tejże z ramienia ministerjum skarbu, naczelniczy wydziałów: handlowego Gutsche, gospodarczego Daniszewski, służby ruchu inżynier Werchowski, służby trakcji i drugi zastępca dyrektora inżynier Łapeczyński, lekarskiego dr. Władysław Kryż, telefonu Sokołowski i pomocnik jego Wołowski, wreszcie jako przedstawiciel kontroli państwowej dotychczasowy naczelnik tejże na kolei dąbrowskiej Widinow.

Komisja ta odbyła już pierwsze swoje posiedzenie, na którym powzięte postanowienia co do przyjęcia kolei dąbrowskiej na rzecz skarbu wejść natychmiast w wykonanie.

Wieczorek familijny w ubiegłą sobotę nie ścignął do sali resursowej zbyt wiele amatorów tańca; zabawa ta nie może liczyć się do udatnych i skończyła się dość wczesnie

Trzeźwość, a zbrodnia.

Ciekawe cyfry komunikuje dr Trojanow (Wracz № 48 r. z.) co do wpływu monopolu wódeczanego na liczbę zranień zaszłych wskutek pijaństwa. W latach 1894—1898 liczba ran zadanych nożem w szpitalu Obuchowskim (Petersburg) wahała się od 370 do 400 na rok. W r. 1898 wprowadzony został monopol. W styczniu tego roku cyfra ran spadła zadziwiająco, ale następnie zaczęła się stopniowo podnosić i w r. 1898 doszła do 922. W roku bieżącym do połowy listopada dostarczono do szpitala 1023 rannych i pobitych, w tem 795 pijanych. Dr Trojanow zwraca uwagę, że rany nożem zadawane, przedtem bardzo rzadkie, obecnie zdarzają się znacznie częściej. Wszyscy pijani twierdzą, że wódka monopolowa odurza daleko prędzej, niż dawne wódki. Zwiększenia się liczby przypadków przewlekłego zatrucia wysokiemi w ostatnim czasie w szpitalu Obuchowskim nie zauważono.

Warsz. Tow. Ub. od ognia.

Reprezentantem grupy radomskiej w Warsz. Tow. Ub. od ognia wybrany został właściciel dóbr Milejowice p. Napoleon Strzembosz. Jego zastępcą właściciel dóbr Małczew p. Franciszek Kuźnicki, na członków komisji rewizyjnej p. p. Ludwik Lipski z Kłikawy, Michał Piotrowski ze Stodół i Antoni Rakowski z Białaczewa.

Wynagrodzenie służby folwarcznej.

Właściciel dóbr Krzyżanowice w p. Iłżeckim p.

Józef Dobiecki, chcąc poprawić byt służby folwarcznej i zachęcić ją do lepszego wypełniania obowiązków i dłuższego pozostawania na miejscu, urządził u siebie kosztem własnym rodzaj *kasy emerytalnej* na warunkach następujących:

1) Rocznie zobowiązał się składać dla każdego parobka po rb. 4 do kasy gminnej na procent składany.

2) Po latach sześciu, każdy z parobków, przesłużywszy sumiennie ten czas u właściciela, odbierze wkład z procentem.

3) O ile który z parobków, złem swoim zachowaniem, zmusi właściciela do wydalenia go ze służby, traci przez to samo prawo do wkładu, a wkład na jego dobro złożony, przechodzi na rzecz służby pozostalej, stosownie do uznaniu właściciela.

4) Wkłady złożone dla służby w żadnym wypadku nie będą obrócone na rzecz właściciela.

Iwaniska.

W kancelarji gminnej w Iwaniskach odbyło się zebranie na którem pomimo silnej opozycji kilku właścicieli postanowiono zaprosić na stałe lekarza, dając mu prócz mieszkania i opalu 150 rb. rocznej pensji. Gdyby który z młodych panów lekarzy pragnął osiedlić się w Iwaniskach, to po bliższe informacje zechce się udać do miejscowego aptekarza p. Żurawia.

Dla akuszerki gmina przeznacza fundusz w sumie 35 rb. rocznie na mieszkanie.

W Iwaniskach liczących 3000 ludności, jest tylko dwóch felcerów, kilka „habek“ i znachor—tak że w razie nagłego wypadku, mieszkańcy są prawie zupełnie pozbawieni pomocy lekarskiej.

Z Połańca donosi nam nasz korespondent, iż odwił i podający d. 5 b. m. deszcz spowodował ogromny wylew rzeki Czarnej, której wody podniosły się 16 stóp nad 0°. Woda, wstrzymywana przez zator załazła przeszło 400 morgów ornego pola, cały więc zasiew oziminy ulegnie zniszczeniu. Korespondent nasz pisze, iż ludność Połańca od paru lat już dotknięta klęskami elementarnymi trapioną jest jeszcze w dodatku do tego powtarzającymi się wciąż chorobami epidemicznymi.

Opatów. Z grona poważanych ziemian i pożytecznych obywateli ubył jeszcze jeden, w dniu bowiem 19 b. m. zmarł ś. p. Henryk Czapliski, właściciel Buszkowic i Rosoch. Wyprowadzenie zwłok do świątyni w Sandomierzu odbyło się w poniedziałek, we wtorek zaś na miejscowym cmentarzu zwłoki zmarłego złożono do grobu familijnego. Cześć pamięci zmarłego, który pozostawia po sobie dobre wspomnienie.

Włościanin Krobowicz ze wsi Niemienie sprowadził sobie za pośrednictwem składu narzędzi rolniczych w Opatowie młocarnię za którą zapłacił 240 rb.

Z Klimontowa.

Zarząd Towarzystwa Pożyczkowo-Oszczędnosciowego w Klimontowie świeżo ukończył sprawozdanie za rok 1899, a drugi istnienia Towarzystwa. Na początku roku sprawozdawczego Towarzystwo liczyło 117 członków, przyjęto w ciągu roku 229 zmarło 3, wyjechało 3, pozostało zatem członków 340. Kapitał udziałowy z 5182 r. 25 kop. wzrósł do 12860 r. 29 k., a wkłady z 7927 rb. 80 k. do 33335 rb. 24 kop. Pożyczek wydano 57404 rb., zwrócono na rachunek ich 18579 rb. 50 kop. Na szczególne wyróżnienie, jako dowód wypłacalności stowarzyszonych, zasługuje bardzo nieznaczna liczba kar 4 rb. 92½ kop. Procentów kasa otrzymała 3578 rb. 91 kop., zapłaciła zaś za wkłady 1209 rb. 2 kop., zwrócono procentów 64 rb. 26 k. za pożyczki zapłacone przed terminem. Od pożyczek Towarzystwo pobiera 8%, stopę procentową od wkładów rada podniosła z 5½ do 6%. Wkłady przyjmowane są od 10 kop. i zagwarantowane kapitałem zapasowym, udziałami i solidarnym poręczeniem członków.

Propinacje.

Właścicielowi majątku Janowiec miasto p. Ćwirko—Godyckiemu przyznano wynagrodzenie w sumie rub. 9600 za utraczone wskutek wprowadzenia monopolu prawo propinacji.

Z Końskich donoszą nam, że ceny węgla dochodzą tam do 24 kop. za pud; przypisać to należy temu faktowi, iż cały handel węglem w Końskich jest ześrodkowanym w ręku dwóch żydów, którzy też wyzyskują niemilosierdzie mieszkańców.

Zbrodnia.

W noey z d. 21 na 22 b. m. żołnierz Mohylowskiego pułku piechoty konsystującego w Radomiu dokonał zbrodnego napadu na mieszkańców budki dróżniczej pod Jedlnią, Ofiarą zbrodni padła kobieta nazwiskiem Pawłowska, syn jej dwudziestokilkoletni kaflarz z Radomia i młody chłopak pastuszek wiejski. Dróżnik Bochniak w czasie napadu był nieobecny. Zabójca Fedor Filin przebrany w sńkie kobiece, udał się do Garbatki i tu, kupując bilet do Smoleńska, został aresztowanym i pociągami Nr. 39 odstawionym do Radomia. Śledztwo w toku.

Dla myśliwych.

Z powodu bardzo małej ilości kuropatw w roku

b., wydane zostało rozporządzenie, troskliwego pilnowania, żeby polowanie nie odbywało się sposobem rachunkowym i zabronionym przez prawo.

Dostawa.

Dostawy druków dla d. ż. Iw.-Dabr. na r. 1900 podjęła się firma E. Lubowskiego z Warszawy.

Licytacje.

— Urząd powiatowy radomski ogłasza, że w d. 19/31 b. m. o godz. 12 ej w połud. odbędzie się po raz trzeci przez zapieczętowane deklaracje licytacja z ustnym przetargiem *in plus* na dzierżawę opłaty mostowego w os. Przytyk, za czas od d. 20 stycznia (1 lutego r.b.) do 1 (13) stycznia 1903. Licytacja rozpocznie się od sumy rub. 1402 za rok. Vadjum wynosi rub. 141; utrzymujący się przy licytacji winien dopełnić powyższe wadium do wysokości $\frac{1}{4}$ zadeklarowanej sumy.

— 25-y smoleński pułk piechoty konsystujący w Koźmierzku wzywa osoby, życzące sobie podjąć się dostawy mięsa dla pułku od d. 1 (13) stycznia r. b. do d. 1 (13) stycznia 1901 do przyjęcia udziału w ustnym przetargu, jaki będzie miał miejsce 17 (29) b. m. o godz. 12 w południe. Licytanci winni złożyć: 1) świadectwo na prawo handlu; 2) świadectwo polickie stwierdzające tożsamość i 3) kancję w wysokości 1500 rub. Bliższe warunki są do przejrzenia w kancelarii pułkowej codziennie od 10-jej rano do 12-jej w południe.

W. Ligin.

W Hyères w południowej Francji zmarł d. 18 b. m. kurator warszawskiego okręgu naukowego r. t. W. Ligin. Nieboszyk, były profesor uniwersytetu odeskiego, wybrany potem na prezydenta m. Odessa otrzymał nominację na swój urząd d. 20 lutego 1897 i sprawował go do samej śmierci, pracując niestrudzenie nad sprawami powierzonego sobie okręgu. Za czasów ś. p. Liginą zostały przywrócone oddziały równoległe po gimnazjach, oraz założonym instytut politechniczny warszawski. Zmarły kurator pozostawia po sobie dobre wspomnienie jako człowiek prawy i pelen dobrej woli.

Po balu.

Dysonans w myślach... w sercu pusto... mglisto...
I dzień w pół-senny, w pół-szary,—ponury....
Leniwie, zwolna, płyną kędyś chmury,
Jak gdyby guane nudą wiekuiistą.....

Gdy przymknę oczy.... (czy to dzień feralny?...)
Widzę spojżenia.... znów słyszę rozmowy....
Wale jak świat stary... i flirt szablonowy,
Flirt oklepny—bezbarwny—banalny!...

Jak rój komarów drgają jeszcze w uchu
Dźwięki splecione, głucho się nawzajem;
„Zginię wy mary!” klęje co sił w duchu!..
I domu swego przestępując progi:
„O ciszo!... myślę „jakim żeś ty rajem!...
Kątku domowy... jak mi jesteś drogi!...
Jerzy Orwicz.

Wiadomości urzędowe i informacje.

Ministerjum oświaty zbiera obecnie, jak donoszą pisma warszawskie, dane o liczbie osób, utrzymujących zakłady naukowe prywatne męskie i żeńskie, o liczbie nauczycieli, wykładowców w tych zakładach, oraz o wysokości wynagrodzenia, które ci otrzymują. Dane te potrzebne są ministerjum w sprawie wydawania im emerytury z funduszu zapomóg dla nauczycieli i nauczycielek prywatnych.

Z Kraju.

Herbaciarnie. Według informacji „*War. Dniow.*“ w gub. Królestwa Polskiego istnieje w obecnej chwili 176 ludowych herbaciarni, założonych przez komitety trzeźwości, a mianowicie: w Warszawskiej—17, Kaliskiej—6, Kieleckiej—20, Łomżyńskiej—22, Lubelskiej—15, Piotrkowskiej—21, Płockiej—10, Radomskiej—17, Suwalskiej—24 i Siedleckiej—24.

Kolej tomaszowska. „*Praw. Wiest.*“ donosi, że etat inspekcji, mającej mieć nadzór nad budową kolei tomaszowskiej, został zatwierdzony przez komitet ministrów.

Pszczelnictwo. Warszawskie Tow. pszczelniczo-ogrodnicze w Pszczelinie, osadzie pod Włochami, otwiera kursy celem kształcenia działaw włościańskiej na ogrodników praktycznych. Przy kursach będzie założony internat. Do zakładu będą przyjmowane dzieci włościańskie, nie starsze nad 15 lat.

W Kielcach została otwarta w tych dniach kasa pożyczkowo-oszczędnościowa.

Z przemysłu. Przed paroma dniami odbyło się pierwsze posiedzenie akcjonariuszów towarzystwa „Strzemieszyce”. Na członków zarządu wybrani zostali p.p. R. Kiemien, H. Kozłowski, i L. Spiess. Ka-

pital zakładowy wynosi 500000 rub. Sprzedaż sztucznych nawozów, jakie fabryka zamierza produkować rozpocznie się w m. lutym.

Dywidendy. Fabryka żelaza „Bodzechów”, wypłaca akcjonariuszom za pierwszy rok swego istnienia dywidendę w wysokości $5\frac{1}{2}\%$.

— Francusko - włoskie towarzystwo kopalń węgla w Dąbrowie miało podczas kompanji za r. 1898/99 czystego dochodu 1042672 franków od kapitału zakładowego 6000000 fr., dywidendy wypłacono akcjonariuszom 7% .

— Towarzystwo „Huta Bankowa” dało czystego dochodu za ubiegły rok 568259 rub.; akcjonariusze otrzymają 25% dywidendy, o 5% więcej niż w roku zeszłym.

Pomoc lekarska na kolejach. Na skutek powyższych uchwał przez niedawno odbyty w Warszawie zjazd lekarzy kolejowych, służba lekarska na kolejach ma ulec reformie. Ministerjum komunikacji już przedtem opracowało przepisy dotyczące pomocy lekarskiej na drogach żelaznych, w których polecono, aby na każde 100 wiorat przypadał jeden lekarz i felczer, przepisy te jednak nie były wprowadzone. Na kolejach tutejszych pomoc lekarską uznano za bardzo dostateczną, gdyż wypada jeden lekarz co kilkadziesiąt wiorst, brak jednak aptek i nieraz dostarczenie lekarstwa choremu wymaga kilku dni czasu. Reforma ma polegać na tem, że w razie nagłej potrzeby do chorych wzywani będą lekarze najbliższej zamieszkałej danej stacji i lekarstwa wydawane z sąsiednich aptek, a za porady jak również lekarstwa płaćć będzie kolej. Również lekarze prywatni, którzy podczas wypadków niosą pomoc, otrzymywać będą wynagrodzenia.

Wystawa rybacka. Grono amatorów łowienia ryb urządzi własnym kosztem na wystawie rybackiej wspaniałe akwarjum, w którym wystawione będą wszystkie gatunki ryb znajdujących się w rzekach Królestwa Polskiego.

Z pism i książek.

— Zawsze starannie redagowany *Tygodnik Ilustrowany* ukończył w № 3 druk powieści Bolesława Prusa, p. t. „Widzenie”, rozpoczętej w numerze noworocznym; nową tę pracę znakomitego powieściopisarza zdobią rysunki Jana Holewińskiego. W tym samym 3 numerze znajdujemy dwie poezje pióra K. Tetmajera i początek powieści A. Gruszeckiego „Nowy Obywatel”, oraz opowiadania historycznego M. Dubieckiego, p. t. „Matka Warneńczyka”. Ilustracje, jak zwykle, odznaczają się doboorem i starannem wykonaniem; na szczególną uwagę zasługuje portret prof. dr. Chałubińskiego rysowany przez St. Witkiewicza; portret ten zamieszczonym został z powodu dziesiątej rocznicy śmierci nieodżałowanego lekarza, o czem w ciepło i serdecznie skreślonym artykule przypomina dr. Gustaw Doliński.

— Radea Kolegjalny p. N. K. Majewskij nadesłał nam swój kalendarz adresowy, wydany w języku rosyjskim i zawierający 16265 adresów osób urzędujących w Warszawie i w gub. Królestwa Polskiego.

W Przeglądzie Katolickim czytamy: „Wszystkie kalendarze na rok 1900 (prócz „Świtu” Czerwńskiego) popełniły wielki błąd, umieszczając w tym roku święto Zwiastowania N. M. P. pod dniem poniedziałkowym 26 marca, gdyż kalendarze kościelne zachowały w tym roku ową uroczystość we właściwym miejscu, t. j. w niedzielę *Laetare* IV postu, pod dniem 25 marca”.

Gazeta Warszawska z d. 12 b. m. w obszernym referacie zwraca uwagę na zdradliwą tendencję broszury „O współczesnem położeniu żydów”, rozsyłanej przez „Verlag Achiasaf Warschau” czyli przez „żydowską instytucję narodową”, która, zamiast w Jerozolimie, powstała jak narośl pasorzytnicza na bruku warszawskim, szerząc nietylko hebrajszczyznę lecz i niemiezczyznę w dodatku, i nie odróżniając Warszawy ani od Jerozolimy, ani od Berlina.

Przegląd katolicki podnosi sprawę przywrócenia prastarej pieśni „Boga Rodzica”, zaliczając ją do pieśni pobożnych, śpiewanych przez lud w kościołach. Ks. W. B. zaleca wprowadzenie nanowu pieśni tej do wszystkich kościołów naszych.

Przegląd Tygodniowy z numerem pierwszym zmienił swą postać zewnętrzną, drukuje się bowiem na lepszym papierze i grubszymi trzcionkami.

Z Cesarstwa.

— **Reforma gimnazjów.** Jak donosi „*Torg.-Promyszl. Gaz.*”, komisja, utworzona przy ministerjum oświaty pod przewodnictwem ministra oświaty i z udziałem przedstawicieli wszystkich okręgów naukowych, rozpocznie swe czynności w d. 19 b. m.

Zadaniem tej komisji będzie: 1) zbadanie wszechstronne obecnego ustroju szkoły średniej, celem wyjaśnienia jej braków i wskazanie środków do ich usunięcia, z warunkiem utrzymania podstaw gimnazjum klasycznego i szkoły realnej, jako głównych typów tej szkoły w Rosji—i 2) gdyby przy rozpoznawaniu pierwszej kwestji wynikły wnioski o konieczności zmiany istniejącej typów lub stworzenia nowego typu, to zbadać i te wnioski, osobno wszakże

od pierwszej kwestji. Przytoczono punkty oznaczające w dostatecznym stopniu zakres i kierunek prac nowej komisji. Główne zasady wykształcenia średniego mają pozostać bez zmiany; natomiast wyszukać należy środki do usunięcia istniejących obecnie braków. Na czem polegają te braki—wyjaśniają to liczne artykuły, drukowane w ciągu lat trzydziestu, a zwłaszcza w ostatnich 10-ciu latach istnienia gimnazjów i szkół realnych (ustawa pierwszych została wprowadzona w 1871 r., a drugich—1872 r.), jako też prace wspomnianych powyżej, utworzonych *ad hoc* komisji w różnych miastach.

„Przypomnieć można tylko—pisze w końcu „*Torg.-Promyszl. Gaz.*”—że różnymi czasy wyrażano skargi na odosobnienie szkoły średniej od rodziny, jej charakter biurokratyczny, niezwracanie uwagi na osobiste właściwości ucznia, lekceważenie wychowania moralnego i fizycznego, niepożądaną specjalizację szkoły od klas najniższych, nadmiar codziennej pracy umysłowej uczniów, niedostateczność wykładu języka, literatury i historii rosyjskiej, nieobznajmianie uczniów z otaczającą ich przyrodą, przy zbytecznej przewadze języków starożytnych, których nieprawidłowy system nauczania przeszkadza osiągnięciu celu wykształcenia klasycznego. Rozejrzeć się tylko w tych skargach i znaleźć środki do ich usunięcia na przyszłość—zadanie nie łatwe, tembardziej, że przytoczony wykaz nie wyczerpuje, oczywiście, wszystkich stron sprawy, o których będzie musiała wyrokować nowa komisja.”

— Pozostająca przy ministerjum oświaty osobna komisja, badająca sprawę zmian w istniejących przepisach, dotyczących urządzania **odczytów ludowych**, zwróciła uwagę na regulamin, praktykowany przy przeglądaniu broszurek ludowych przez komitet naukowy przy ministerjum oświaty. Otóż komitet naukowy przeglądał dotychczas tylko te broszury, o których aprobatę prosiło jakieś podanie. Komisja projektuje wprowadzenie regulaminu, aby wszystkie wydawnictwa, mające charakter ludowy, wysyłane były z komitetu cenzury do komitetu naukowego i przeglądane bez względu na złożone podania.

— Na zapowiedziany **zjazd przedstawicieli zakładów naukowych**, zwołany do Petersburga w celu wzięcia udziału w naradzie w sprawie reformy wykształcenia średniego, z ramienia warszawskiego okręgu naukowego delegowano dyrektora warszawskiej szkoły realnej Kriwaksina, dyrektora kieleckiego gimnazjum męskiego Ławrowskiego i dyrektora piotrkowskiego gimnazjum męskiego Ochremienko. Posiedzenia narady zaczęła się w dniu 19 b. m. pod przewodnictwem towarzysza ministra oświaty, Zwierewa, a potrwać cztery tygodnie.

— W instytucie medycyny doświadczalnej w Petersburgu zaczęto obecnie wyrabiać **surowicę przeciwydłotworczą** nietylko w stanie płynnym, lecz także w suchym.

— **Zarządy celne** otrzymały polecenie nieprzepuszczania przez granicę bez cła przy osobach, przypuszczalnie nie palących, np. kobietach i dzieciach cygar w charakterze przedmiotów pierwszej potrzeby w podróży.

— Ministerjum rolnictwa poruszyło sprawę utworzenia w oddzielnych guberniach osobnych posad **ogrodników objazdowych**, którzy byłiby zaopatrywani we wszystko, czego potrzeba do rozwoju ogrodnictwa w danym okręgu. Obowiązkiem takich ogrodników byłoby, między innemi, urządzanie popularnych odczytów i pogadanek z dziedziny ogrodnictwa.

— 70-te ciągnięcie **Pożyczki premjowej i emisji** 200,000 rubli wygrała serja 18018 № 5; 75,000 rb. serja 2913 № 34; 40,000 rb. ser. 4380 № 45; 25,000 rb. ser. 5145 № 5; po 10,000 rb.: ser. 7976 № 11; ser. 14739 № 4, ser. 2389 № 26; po 8,000 rb.: ser. 12916 № 21, ser. 14592 № 6, ser. 19852 № 8, ser. 7192 № 34, ser. 13841 № 49; po 5,000 rb.: ser. 2823 № 30, ser. 19375 № 24, ser. 4050 № 19, ser. 5315 № 23, ser. 2988 № 23, ser. 9779 № 45, ser. 6661 № 17, ser. 10987 № 38; po 1,000 rb.: ser. 17823 № 29, ser. 18626 № 25, ser. 6544 № 17, ser. 5730 № 19, ser. 8808 № 7, ser. 15102 № 23, ser. 4014 № 43, ser. 1862 № 39, ser. 7835 № 38, ser. 8582 № 26, ser. 12720 № 28, ser. 13355 № 33, ser. 19659 № 42, ser. 5240 № 38, ser. 12772 № 8, ser. 1563 № 40, ser. 11931 № 33, ser. 5856 № 11, ser. 8943 № 10, ser. 494 № 14.

Podziękowanie.

Szanownemu Dr. Idzikowskiemu, za bezinteresowne, a troskliwie niesienie ulgi w cierpieniach naszej Matki, składamy serdeczne podziękowanie

Bielawscy.

39—1

Ze świata.

Lwów.— Sejm polski odroczonym został na czas dłuższy i przed marcem zapewne zwołanym nie będzie.— Do Rady państwa obrano dr. Ludwika Cwiklińskiego, profesora tutejszego uniwersytetu. Nowy poseł, znany i ceniony w świecie naukowym, jako filolog, głęboki znawca literatury i języka greckiego, pochodzi z Poznańskiego, we Lwowie jednak, dokąd powołanym został dla objęcia katedry uniwersyteckiej, przebywa już od dłuższego czasu i z potrzebami miejscowemi doskonale jest obznajmiony.

Poznań. Towarzystwo pomocy naukowej imieni

